

Plan Odnowy Miejscowości: **Grądzkie**
stworzony z udziałem mieszkańców wsi

*Załącznik nr 1
do Uchwały XVII/123/2016
Rady Gminy w Wydminach
z dnia 17 lutego 2016 roku*

GRĄDZKIE

Plan Odnowy Miejscowości Na lata 2015-2025

Plan opracowano w wyniku konsultacji społecznych, z Sołtysem, Radą Sołecką oraz mieszkańcami

Spis treści:

1. Wstęp.....	3
2. Diagnoza aktualnej sytuacji sołectwa.....	3
3. Analiza zasobów sołectwa.....	5
A. Środowisko przyrodnicze	
B. Środowisko kulturowe	
C. Dziedzictwo religijne i historyczne	
D. Gospodarka, rolnictwo	
E. Ludzie, organizacje społeczne	
4. Analiza SWOT.....	6
5. Wizja rozwoju sołectwa.....	7
6. Wstęp do projektowania.....	9
A. Analiza problemów	
B. Sformułowanie celów	
C. Pomysły na projekty	
7. Plan rozwoju sołectwa.....	12
8. Uzgodnienia i opinie do Planu.....	14

1. Wstęp.

Niniejsze opracowanie jest wynikiem cyklu spotkań warsztatowych z przedstawicielami sołectwa . Czynny udział w jego tworzeniu brali: Magdalena i Marek Konopko, Krystyna Pindur, Bożena i Piotr Krzemińscy, Lucyna Konopko, Agnieszka Borkowska, Helena Grudzińska, Teresa Brzóska, Paula Krzemińska, Lila Krzemińska, Marcin Siekaniec.

Celem spotkań grupy warsztatowej była diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej wsi. Analiza zasobów wsi oraz przegląd mocnych i słabych stron terenu. Również próba spojrzenia w przyszłość i stworzenie wizji rozwoju wsi pozostawała w centrum zainteresowania grupy warsztatowej.

Ostatnim z elementów pracy warsztatowej było rozpoznanie problemów dotyczących wieś i jej mieszkańców . Wyznaczenie celów do realizacji, oraz sprecyzowanie pomysłów zmierzających do osiągnięcia owych celów było naczelnym zadaniem pracujących zespołów.

W ten sposób został opracowany materiał wstępny do kolejnych etapów, czyli przygotowania projektów , ich akceptacji i wdrażania w życie.

2. Diagnoza aktualnej sytuacji naszego sołectwa.

Co je wyróżnia?

- malownicze położenie nad brzegiem Jeziora Gawlik
- zasoby leśne, sąsiedztwo Puszczy Boreckiej
- zabytkowy wiatrak holenderski
- Wietrzne Spotkania z Poezją
- estetyczne i zadbane gospodarstwa

Jakie pełni funkcje?

- rolnicze
- mieszkalne
- turystyczne

Kim są mieszkańcy?

- ludność napływowa
- liczna mniejszość ukraińska
- letnicy(mieszkańcy sezonowi)

Co daje utrzymanie?

- rolnictwo
- zatrudnienie poza miejscem zamieszkania
- wyjazdy za granicę w celu poszukiwania zatrudnienia
- turystyka
- emerytury i zasiłki dla bezrobotnych

Jak zorganizowani są mieszkańcy?

- w samorządzie wiejskim
- sołectwo zamieszkuje 183 osoby
- istnieją organizacje nieformalne : miłośników Wietrznych Spotkań

W jaki sposób rozwiązują problemy?

- indywidualnie oraz przy współpracy z samorządem wiejskim , gminnym
- na organizowanych zebraniach wiejskich

Jaki wygląd ma nasze sołectwo?

- w oczach przybyszów – dobry - urocze miejsce
- w oczach mieszkańców – zły – stan dróg

Jakie obyczaje i tradycje są u nas pielęgnowane i rozwijane?

- spotkania sąsiedzkie
- modlitwy majowe przy krzyżu
- pieczenie chleba w gospodarstwach

Jak wyglądają obejścia?

- występuje zróżnicowanie starej i nowej zabudowy
- ogólnie duże zróżnicowanie o dbałość , estetykę oraz ład i porządek na posesjach

Jaki jest stan otoczenia i środowiska?

- dobry
- brak sieci kanalizacyjnej
- brak łącza internetowego

Jakie jest rolnictwo?

- oparte na hodowli bydła mlecznego, trzody chlewnej i uprawach

Jakie są powiązania komunikacyjne?

- dojazdowa droga powiatowa
- brak komunikacji PKS

Co proponujemy dzieciom i młodzieży?

- plaża wiejska
- boisko
- mały plac zabaw

3. Analiza zasobów sołectwa.

A. Środowisko przyrodnicze.

Walory krajobrazowe i przyrodnicze

Grądzkie - wieś położona pomiędzy dwoma jeziorami Gawlik i Czarne w bliskim sąsiedztwie Puszczy Boreckiej. Jezioro Gawlik jest największym jeziorem gminy Wydminy i wraz z malowniczymi wyspami stanowi siedlisko rzadkich i ciekawych gatunków ptactwa jak czapla biała, bąk i kormorany. Najbliższe otoczenie wsi stanowią łąki. Teren ma charakter pagórkowaty. W gospodarstwach gniazduje duża liczba bocianów.

Miejscowość posiada duże walory turystyczne, ale są one wykorzystywane tylko w niewielkim stopniu.

B. Środowisko kulturowe

Walory architektury wiejskiej, zabytki i osobliwości kulturowe

1. Dom nr 1 murowany, XIX/XX w.
2. Dom nr 4 murowany, XIX/XX w.
3. Dom nr 10 murowany, XIX/XX w. (dawniej szkoła podstawowa)
4. Dom nr 13 murowany, XIX/XX w.
5. Dom nr 16 murowany, XIX/XX w.
6. Mazursko-kurpiowska, drewniana chałupinka nr 19, XIX/XX w.
7. Cmentarz ewangelicki, XIX w.
8. Mosty kolejowe, XIX w.

C. Dziedzictwo religijne i historyczne

Tradycje, obrzędy, gwara

Indywidualne formy pielęgnacji różnorodnych tradycji i zwyczajów ludności napływowej. Mniejszość ukraińska posługuje się swoim narodowym językiem, młodzież i dzieci uczą się tego języka w szkole.

Legendy, podania i faktyczne historie

Rys historyczny

Przywilejem z 10 lutego 1554 roku powierzono Maciejowi Junkowi z Grądzkich spod Etku założenie wsi na czterdziestu włókach. Jednakże zmarł on wkrótce, a wdowa w tymże roku sprzedała cztery włóki sołeckie wraz z urzędem sołtysa Jędrzejowi i Mikołajowi Jablińskim. W Grądzkich dżuma pochłonęła w latach 1709-1710 aż 143 ofiary, wymarła więc prawie cała wieś. Ponad trzydzieści włók nie miało tu gospodarzy. W XIX wieku zbudowano we wsi wiatrak. Szkoła była tu dwuklasowa z 2 nauczycielami i dwiema salami lekcyjnymi. Polską nazwę wsi, zniekształconą urzędowo na Grondsken, zmieniono 16 lipca 1983 roku na Funken. Według spisu z 17 maja 1939 roku wieś miała 453 mieszkańców. Po II wojnie światowej wieś opuszczona przez dawnych mieszkańców została wkrótce zasiedlona. 1 maja 1946 roku otwarto tu szkołę. Jej organizatorką i kierowniczką, a zarazem jedyną nauczycielką była Helena Masłowska. Szkoła ta także w późniejszych latach nie zatrudniała nigdy więcej niż jednego nauczyciela. W roku 1974 stała się filią zbiorczej szkoły ośmioklasowej w Gawlikach Wielkich.

W latach 1954-1972 Grądzkie podlegały Gromadzkiej Radzie Narodowej w Gawlikach Wielkich, potem zaś Urzędowi Gminy w Wydminach.

Według spisu z 1970 roku wieś składała się z 57 budynków mieszkalnych, skupionych obok siebie w zwartej zabudowie. Mieszkały tu wtedy 324 osoby. Do wsi należało 55 gospodarstw o łącznej powierzchni 581 ha. Wieś miała wówczas elektryczne oświetlenia ulicy, boisko sportowe, salę kinową na 100 miejsc, świetlicę i punkt biblioteczny. Działały tu kółko rolnicze i spółka melioracyjna oraz państwowe gospodarstwo rolne. Był sklep spożywczy.

Ważne postacie

1. Kasia i Zygmunt Waraksa - lokalni artyści.
2. Romuald Czarnecki – Prezes Sądu Wojewódzkiego w Olsztynie.
3. Andrzej Popławski – operator kamery z Warszawy

D. Gospodarka, rolnictwo

Specyficzne produkty

- Wietrzne Spotkania z Poezją
- galeria sztuki Kasi Waraksa od 25 lat
- „miodzie” Pana Zygmunta Waraksa

Usługi

- 9 gospodarstw agroturystycznych
- pole namiotowe

E. Ludzie, organizacje społeczne

- Grupa miłośników Wietrznych Spotkań z Poezją

4. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none">1. położenie2. potencjał turystyczny3. marka „Wietrzne Spotkania z Poezją”4. atrakcje historyczne, kulturowe, przyrodnicze5. mocne chłopy	<ol style="list-style-type: none">1. zły stan infrastruktury (drogi, kanalizacja, internet)2. nadmierna ekspansja rolnictwa3. zbyt słaba aktywność społeczna i gospodarcza mieszkańców4. brak zaplecza turystycznego (ścieżki, wiaty, place, kąpieliska)5. przestarzała instalacja elektryczna

Szanse/okazje	Zagrożenia
1. zrównoważony rozwój turystyki 2. inicjatywa Leader i zlokalizowanie ścieżek rowerowych w bezpośrednim sąsiedztwie 3. rozbudowa zaplecza turystycznego 4. nowa formuła Wietrznych Spotkań (warsztaty dla młodych zdolnych)	1. chaotyczny rozwój budownictwa letniskowego 2.ekspansja rolnictwa na terenach atrakcyjnych turystycznie 3.nadgorliwość państwa w zakresie ochrony przyrody 4.dezintegracja społeczności lokalnej spowodowana pkt.1 5.likwidacja komunikacji zbiorowej

5.Wizja rozwoju sołectwa

Hasło:

Grądzkie oazą ciszy, spokoju, miejscem przyjaznym mieszkańcom i turystom.

Wizja:

Zrównoważony, harmonijny rozwój sołectwa Grądzkie w dziedzinach rolniczo-turystycznych poprzez wykorzystanie walorów krajobrazowych i przyrodniczych z ich pełnym poszanowaniem.

Marzenia mieszkańców wsi:

Marzę aby moja wieś stwarzała warunki nie tylko do wypoczynku przyjezdnych, ale i dla stałych mieszkańców alternatywy dla rozwoju, konkurencji i maksymalizacji zysku.

...aby ludzie w jej otoczeniu i atmosferze wyzwalali swoje wartościowe cechy.

Marzę aby moja wieś rozwijała się turystycznie, obrastała w małe firmy usługowe na bazie istniejących zabudowań i nieuciążliwej ilości nowych. Piękna wizualnie – odrestaurowane domy , ozdobione kwiatami i pięknymi ogrodami. Ze ścieżką rowerową i dla ruchu pieszego wzdłuż głównej drogi, z zadbanymi przystankami i ich otoczeniem. Pełna infrastruktura – telefony, Internet, drogi, kanalizacja.

Wypowiedzi mieszkańców wsi;

Byłbym szczęśliwy gdyby moja wieś przy rozbudowie podstawowej infrastruktury nie uległa zbyt chaotycznemu , sztampowemu rozwojowi, żeby się nie zurbanizowała.

Byłbym szczęśliwy gdyby rozwijały się dobre kontakty sąsiedzkie, zrozumienie, współpraca, pomoc i szacunek wzajemny.

Jaka ma być nasza wieś za kilka lat ?

Co ma ją wyróżnia?

Piękna, łagodna, zgodna, rozbudowana z licznymi gospodarstwami agroturystycznymi. Charakterystyczne, unikalne produkty dostępne tylko w naszej miejscowości.

Nasadzenia określonych roślin, krzewów przy drogach i w ogrodach.

Uśmiechnięci, zadowoleni ludzie, którzy tu powrócą po „ szukaniu szczęścia w świecie”.

Jakie ma pełni funkcje ?

Rolnicze, turystyczne, głównie noclegowe z małymi punktami gastronomicznymi .
Miejsce wypadowe na szlaki turystyczne, piesze, rowerowe, narciarskie, konne.
W każdym gospodarstwie miejsce dla turystów z indywidualną i charakterystyczną ofertą.

Kim mają być mieszkańcy ?

Większość to rolnicy, istotny odsetek usługodawców z branży turystyki wiejskiej i zasłużonych emerytów.

Co ma dać utrzymanie ?

Rolnictwo i turystyka przez cały rok.

W jaki sposób ma by zorganizowana wieś i jej mieszkańcy ?

Organizacja Agro – eko - turystyczna skupiająca gospodarstwa i wspólnie prowadząca promocję poprzez np. stronę internetową.

W jaki sposób mają być rozwiązywane problemy ?

Obywatelski, oddolny przy bezpośrednim zaangażowaniu mieszkańców, bez ingerencji instytucji osób z zewnątrz.
Zasada pomocniczości – bezpośrednio zaangażowanie mieszkańców w rozwiązywanie problemów na wsi.

Jak ma wyglądać nasza wieś ?

Malowniczo, swojsko, wiejsko, czysto i schludnie, bez szarżyzny betonów, z piękną zadbaną plażą i pomostem.

Jakie obyczaje i tradycje mają być u nas pielęgnowane i rozwijane ?

Stare i nowe imprezy cykliczne np. na plaży wiejskiej impreza folkowa – ostatnia sobota sierpnia.

Tradycja pieczenia chleba w gospodarstwach, modlitw majowych, udziału dzieci w jasełkach, wielkanocnego wspólnego świecenia pokarmów itp.

Jak mają wygląda obejścia ?

Czysto, schludnie, naturalnie, bez ekstrawagancji z zachowaniem wiejskiego charakteru.
Każde obejście ma mieć motyw przewodni, szyld, wizerunek np. określone zioła i inne.

Jaki ma być stan otoczenia i środowiska ?

Pełna ochrona środowiska i kolektor ściekowy, cisza , spokój.

Jakie ma być rolnictwo ?

Wyłącznie ekologiczne z hodowlą zwierząt.
Małe, nowoczesne i ...„ekstensywne” gospodarstwa.

Jakie mają być powiązania komunikacyjne ?

Popularyzacja rowerów.

Co zaproponujemy dzieciom i młodzieży ?

Plaża z boiskiem.
Świetlica z zajęciami wychowawczo –edukacyjnymi.
Plac zabaw, kort tenisowy.

6.Wstęp do projektowania

- A. Analiza problemu
- B. Sformułowanie celu
- C. Pomysły na rozwiązanie problemu, czyli koncepcja projektu

A)problem 1 : mała aktywność społeczna mieszkańców:

przyczyny	skutki
1.negatywne skutki transformacji	1.marazm
2.konflikty sąsiedzkie	2.problemy z organizacją i realizacją inicjatyw wiejskich
3.brak lokalnych liderów	3.rozbiecie mieszkańców na grupy interesów

B) cel: zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców

C) pomysł, czyli koncepcja projektu

- organizacja imprez integracyjnych dla mieszkańców, np. impreza folkowa na koniec sierpnia-pomysł na pierwsze wspólne przedsięwzięcie, spotkanie mieszkańców przy swojskiej, skocznej muzyce z tańcami i prezentacją własnych produktów i wyrobów z gospodarstw, jak nalewki, wypieki, różne specjały
- wypracowanie koncepcji zorganizowania miejsca spotkań wiejskich na neutralnym gruncie
(krok 1) w gronie mieszkańców ustalić , co konkretnie ma zostać wybudowane i gdzie,

należy dobrze uzasadnić potrzebę takiej inwestycji,

(krok 2) mniej więcej wycenić wartość inwestycji i znaleźć źródło dofinansowania, w tym konkretnym przypadku możemy wskazać działanie „Odnowa wsi” w **SPO-ROL**, finansowane z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej,

(krok 3) złożyć wniosek do budżetu gminy na rok 2016, w którym gmina powinna zabezpieczyć wkład własny do naszego projektu,

(krok 4) wspólnie z gminą przygotować niezbędną dokumentację do projektu i wypełnić wniosek

A)problem 2: brak zaplecza turystycznego

przyczyny	skutki
1.brak publicznych środków finansowych	1.uboga oferta turystyczna

B) wykonanie ogólnodostępnego zaplecza turystycznego

C) pomysł, czy koncepcja projektu

(krok 1) ustalić kto co, i gdzie trzeba zrobić?

- Plażę wiejską zagospodarować, ogrodzić, urządzić boisko do siatkówki, ustalić posiadane prywatne zasoby sprzętu wodnego i zasady udostępniania (wędkę, łódki itp.)
- Plac zabaw rozbudować,
- Tablice informacyjne z numerami domów umieścić w odpowiednich miejscach,
- Stanica rowerów, baza sprzętu narciarskiego,
- Zachęcić mieszkańców do organizacji agroturystyki w gospodarstwach, zwiększenia miejsc noclegowych, oferowania produktów lokalnych i atrakcji,
- Zawiązać stowarzyszenia agroturystyki jako platformy do wymiany doświadczeń, wspólnego opracowywania ofert i promocji,

(krok 2) ustalić ile to będzie kosztować, skąd wziąć pieniądze, wspólnie z gminą opracować kosztorysy, dokumentację wstępną. Przedsięwzięcia będą głównie finansowane ze środków **EFRIGR**

(krok 3) złożyć wniosek do budżetu gminy na rok 2016, w którym gmina zabezpieczy niezbędne środki na wkład własny.

(krok 4) wspólnie z gminą opracowanie wniosku o finansowanie i niezbędnej dokumentacji

A) problem 3: nadmierna ekspansja rolnictwa

przyczyny	skutki
1.przekonanie o nieopłacalności działalności turystycznej	1.kurczenie się potencjalnych możliwości, terenów i atrakcji mogących przysłużyć się rozwojowi turystyki wiejskiej w miejscowości
2.wysoka dostępność środków na inwestycje w działalność rolniczą	2.zniechęcenie potencjalnych inwestorów do angażowania się w działalność turystyczną

B) znalezienie konsensusu i pogodzenie rozwoju gospodarstw rolnych z poszanowaniem potencjału turystycznego miejscowości

C) pomysł, koncepcja projektu:

- szkolenie dla mieszkańców z zakresu organizacji, prowadzenia i korzyści z agroturystyki we własnym gospodarstwie
- organizacja spotkań wiejskich poszukujących modelu współistnienia rolnictwa i oferty turystycznej w miejscowości.

A)problem 4: zły stan dróg gminnych

- **Przyczyny:**

- większość dróg gminnych to drogi szutrowe/żwirowe, w okresie wiosennym oraz jesiennym pojawiają się częste problemy związane z przejazdem przez drogi.

- **Pomysł, koncepcja projektu:**

- należy zmienić nawierzchnie dróg gminnych na asfaltową . Poprawa nawierzchni dróg gminnych spowoduje uatrakcyjnienie miejscowości , która jest miejscowością turystyczną.
- zmiana nawierzchni dróg sprawi, iż poprawią się warunki życia mieszkańców wsi.